

"Çünkü biriniz hırsızlığa niyet ettiği vakit, millet, vatan maslahatı ve menfaatı hesabına çarpılmak vehmi gelir. Yahut insanlar eğer bilseler, ona fena nazarla bakarlar." İzah eder misiniz?

"Elhasıl: Had ve ceza, emr-i İlâhî ve adalet-i Rabbanîye namına icra edildiği vakit, hem ruh, hem akıl, hem vicdan, hem insaniyetin mahiyetindeki lâtifeleri müteessir ve alâkadar olurlar. İşte bu mânâ içindir ki, elli senede bir ceza, sizin her gün müteaddit hapsinizden ziyade bize fayda veriyor. Sizin adalet namı altındaki cezalarınız, yalnız vehminizi müteessir eder. Çünkü biriniz hırsızlığa niyet ettiği vakit, millet, vatan maslahatı ve menfaatı hesabına cezaya çarpılmak vehmi gelir. Yahut insanlar eğer bilseler ona fena nazarla bakarlar. Eğer aleyhinde tebeyyün etse, hükûmet de onu hapsedmek ihtimali hatırına geliyor. O vakit yalnız kuvve-i vâhimesi cüz'î bir teessür hisseder. Halbuki nefis ve hissinden çıkan -hususan ihtiyacı da varsa- kuvvetli bir meyelân galebe eder. Daha o fenalıktan vazgeçmek için o cezanız fayda vermiyor. Hem de emr-i İlâhî ile olmadığından, o cezalar da adalet değil. Abdestsiz, kıblesiz namaz kılmak gibi battal olur, bozulur. Demek, hakikî adalet ve tesirli ceza odur ki, Allah'ın emri namıyla olsun. Yoksa tesiri yüzden bire iner."(1)

İman, kalpte ve kafada daimî bir mânevî yasakçı oluşturduğundan, kötü meyil ve eğilimler nefisten çıktığı zaman, bu manevi polis ve yasakçı, "**yasaktır**" der, o kötü eğilimi kaçırmaya çalışır ve önüne set olur. Ama beşeri kanunlar ancak suç işlendikten sonra devreye girer ki, bunun artık bir önemi yoktur. Zira suç işlenmiş, iş bitmiştir.

İnsanın fiilleri ve eylemleri kalbin ve hissini meyillerinden çıkar. O meyiller ruhun ihtiyacından ileri geliyor. Ruh ise, ancak iman nuru ile harekete geçer. Şayet gelen meyil hayır ise yapar, şer ise kendini çekmeye çalışır. Kör hisler onu yanlış yola sevk edip mağlûp edemez. Demek suç ve günahlardan korunmak için ruhu harekete geçirecek İlâhi emir ve yasaklar gerekiyor. Kesif bir emir, latif bir ruhu harekete geçiremez. Yani beşeri bir emir ve yasak ruha tesir etmiyor, onu harekete geçiremiyor. Sadece geçici bir korku veriyor ki, bu da netice için yeterli olmuyor.

Öyle ise insanların günahlara ve suçlara gitmemesi için ruha tesir edecek nurani ve İlâhi bir madde gerekiyor ki, bu da iman ve ibadetlerdir. Yasak ve kanunların arkasında devlet ve millet varsa, bu insana cüzi ve geçici bir tesir bırakır. Şayet

yasak ve kanunların arkasında İlahi bir hüviyet varsa, o zaman insanın bütün hissiyatları ve ruhu harekete geçip o yasağa karşı külli bir nefret ve korku oluşur. Öyle ise kanun millet namına değil, Allah namına olmalıdır ki, tesir edebilsin.

"İnsanlar bu yaptığımı ne der, millet benim hakkımda ne düşünür?" korku ve endişesi kişiyi günah ve suçlardan alıkoyacak bir güce ve tesire sahip değildir. Çünkü hem insanların kıymeti de yoktur, cezası da hafiftir, ayrıca insanların olmadığı tenhada bunlar rahat işlenebilir. Ama **"Allah ne der, Allah bana nasıl bir ceza verir?"** düşüncesi ve korkusu, insanı o günah ve yasaktan kurtarabilir. İnsanı suç ve günahlara karşı beşeri kanunlar değil, İlahi kanunlar frenler. Beşeri kanunların tesiri cüzi ve hissi iken, İlahi kanunların tesiri külli ve kalbidir.

(1) bk. [Hutbe-i Şâmiye](#).